

УДК 330.322.12

Дудчик О.Ю.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання та страхування
Університету митної справи та фінансів

Журавель А.І., Новак Б.С.
студентки
Університету митної справи та фінансів

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ТА СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ ДЛЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

INVESTMENT POLICY IN UKRAINE AND CURRENT INVESTMENT OPPORTUNITIES FOR PHYSICAL PERSONS

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто основні показники, які впливають на стан інвестиційного ринку. Охарактеризовано варіанти вкладення коштів, які дають можливість індивідуальному інвестору – фізичній особі стати учасником інвестиційних процесів у країні. Розглянуто переваги та недоліки інвестиційних інструментів, які є доступними для фізичних осіб. Означено проблеми, з якими стикаються фізичні особи під час інвестування. Окреслено напрями їх подолання.

Ключові слова: інвестиційна політика, інвестиційний клімат, фізична особа, індивідуальний інвестор, депозит, кредит, інститути спільного інвестування, нерухомість, фондовий ринок, страхування життя.

АННОТАЦІЯ

В статье рассмотрены основные показатели, которые влияют на состояние инвестиционного рынка. Охарактеризованы варианты вложения средств, позволяющие индивидуальному инвестору – физическому лицу стать участником инвестиционных процессов в стране. Рассмотрены позитивные и негативные особенности доступных для физических лиц инвестиционных инструментов. Указаны проблемы, с которыми сталкиваются физические лица при инвестировании. Обозначены направления их решения.

Ключевые слова: инвестиционная политика, инвестиционный климат, физическое лицо, индивидуальный инвестор, депозит, кредит, институты совместного инвестирования, недвижимость, фондовый рынок, страхование жизни.

ANNOTATION

The article considers the main indicators that influence the state of the investment market. The described variants of investment of funds, which enable an individual investor – an individual to become a participant in investment processes in the country. Mentioned problems faced by individuals in investing.

Keywords: individual, individual investor, deposit, credit, joint investment institutions, real estate, stock market, life insurance.

Постановка проблеми. В Україні відбувається велика кількість змін в інвестиційній сфері. Виникає потреба у розробленні ефективних методів регулювання інвестиційної діяльності, а також у з'ясуванні можливих напрямів цієї діяльності для збільшення власних коштів із мінімальними ризиками. Для фізичних осіб це питання стоїть дуже гостро. Реформи в пенсійній системі, відсутність стабільності й упевненості в майбутньому змушують кожного замислитися про потребу і можливі варіанти накопичення коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій економічній літературі осо-

бливу увагу тенденціям розвитку державної інвестиційної політики приділено в працях Дж.М. Кейнса, Р. Харрода, М. Портера та ін. В українській економічній літературі цим питанням присвячено праці Б. Адамова, О. Гаврилюка, М. Гамана, В. Дорофійенка, М. Крейдич, С. Поважного та ін. Серед вітчизняних учених-практиків проблем інвестування частково торкалися: Н.Н. Вознесенська, О.Р. Зельдіна, О.Р. Кібенко, В.М. Коссак, В.К. Мамутов, О.П. Подцерковний, Л.В. Таран та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням інвестиційної політики та інвестиційного клімату присвячено багато праць науковців, але недостатньо вивченим залишається вплив інвестиційної політики на спроможність громадян країни здійснювати накопичення й ефективно їх розміщувати.

Мета статті полягає в аналізі впливу інвестиційної політики на можливість участі фізичних осіб в інвестиційних процесах у країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед найбільш позитивних змін інвестиційного клімату в 2016 р. в Україні можна виділити:

– продовження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями: Світовим банком, МВФ, ЄБРР (країна отримала близько 9 млрд. дол. у різних видах підтримки);

– обрання проєвропейського вектору розвитку;

– продовження міжнародного діалогу з ЄС, НАТО, США та іншими державами-партнерами.

Особливу роль у прогностичних дослідженнях, пов'язаних із розвитком інвестиційного ринку України, відіграють аналіз динаміки валового внутрішнього продукту, податкове регулювання інвестиційних та інших видів діяльності, умови отримання кредитів, розвиток фондового ринку.

Аналіз ВВП свідчить про збільшення в 2015 р. порівняно з 2014 р. на 7,7%, а в 2016 р. порівняно з 2015 р. – на 26,3%. За весь же період ВВП збільшився на 36,1% (рис. 1).

Виходячи з динаміки обсягів валового внутрішнього продукту, виробленого в Україні,

можна зробити висновок, що економіка держави на кінець 2016 р. знаходиться у фазі пожвавлення.

Останніми роками істотно змінилася структура основних засобів за формами власності: виросла питома вага основних засобів недержавного сектора економіки за одночасного зменшення державного. Якщо в 1995 р. в недержавному секторі було зосереджено 48,9% основних засобів, то вже на кінець 2016 р. – майже 83% [2]. Такий темп роздержавлення і приватизації основних засобів в Україні дав змогу повернути значні обсяги як внутрішніх, так і прямих іноземних інвестицій.

Податкова реформа припускає створення сприятливих умов не тільки для іноземних інвесторів, а й повинна стимулювати внутрішні інвестиції в основний капітал. Побожання щодо зменшення сплати податків у державі розвіяли дані про перевиконання бюджетів [3, с. 213].

У 2015–2016 рр. значно збільшилися обсяги кредитів (табл. 1): довгострокові кредити юридичним особам збільшилися у 2015 р. на 5,9%,

у 2016 р. – на 14,7%, а їхня частка у ВВП зменшилася з 39,5% до 35,3%. Отже, спостерігається зростання ВВП значно більшими темпами, ніж збільшення обсягів кредитів.

Потенціал фондового ринку України нині достатньо значний, і варто відзначити, що останні три роки номінальна капіталізація ринку цінних паперів стабільно росте щорічно на 12–16% (рис. 2).

Таким чином, зробивши аналіз показників за вищезгаданими умовами розвитку інвестиційного ринку, можна сказати, що Україна знаходиться більшою мірою на стадії «піднесення» кон'юнктури інвестиційного ринку, і з упевненістю прогнозувати подальше посилення позицій держави у світовому інвестиційному просторі.

Макроекономічне дослідження розвитку інвестиційного ринку служить основою для подальшої оцінки і прогнозування інвестиційної привабливості окремих регіонів.

Серед найважливіших кроків, яких потребує економіка країни, іноземні інвестори відзначають такі [5]:

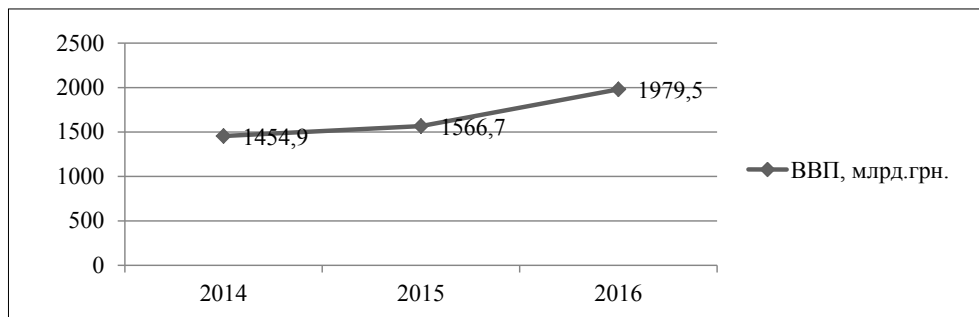

Рис. 1. Динаміка обсягів ВВП в Україні, млрд. грн. [2]

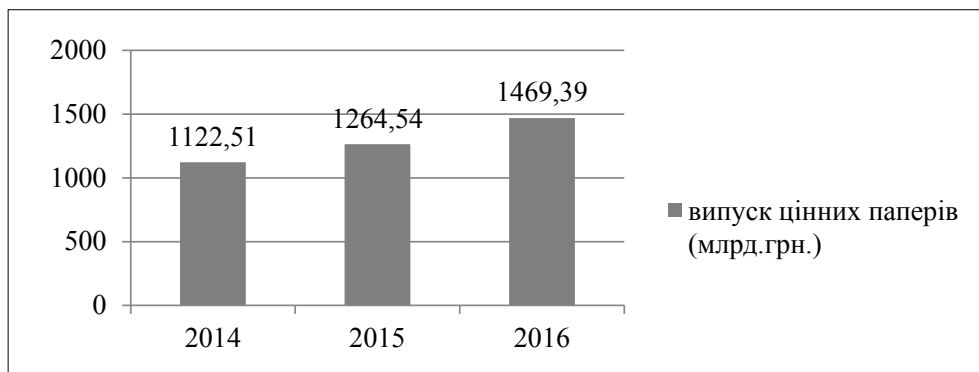

Рис. 2. Динаміка загального обсягу зареєстрованих випусків цінних паперів в Україні, млрд. грн. [4]

Таблиця 1
Динаміка частки кредитів, наданих юридичним особам, у ВВП України за 2014–2016 рр. [4]

Найменування статті	2014	2015	2016	Відхилення 2015/2014		Відхилення 2016/2015	
				млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
ВВП, млрд. грн.	1454,9	1566,7	1979,5	111,8	7,7	412,8	26,3
Кредити, надані юридичним особам, млрд. грн.	575,5	609,2	698,8	33,7	5,9	89,6	14,7
Частка кредитів, наданих юрособам у ВВП, %	39,5	38,9	35,3		-0,6		-3,6

- 1) 29% – боротьба з корупцією;
- 2) 25% – виважена податкова реформа;
- 3) 24% – судова реформа;
- 4) 14% – прискорення реформ;
- 5) 8% – звільнення державних органів від бюрократії.

Крім того, першочерговим кроком, який необхідно здійснити для поліпшення інвестиційного клімату України, є забезпечення широкомасштабного мирного врегулювання ситуації на Донбасі.

Поліпшення інвестиційного клімату є передумовою активізації інвестиційної діяльності та створення умов для зростання надходження іноземного капіталу в економіку країни, сприяння більш ефективному й оперативному розв'язанню наявних проблем соціально-економічного розвитку [1].

Що стосується інвестицій населення, то можна сказати, що сьогодні, незважаючи на зростання ВВП, певну стабілізацію інфляційних процесів, економіка знаходиться в досить нестабільному стані, тому до питання, куди вкласти гроші в 2017 р., слід підходити з усією відповідальністю. Щоб примножити вільні кошти, слід уважно розглянути найактуальніші та вигідні варіанти інвестування, розібратися в ризиках.

Не маючи досвіду в інвестуванні коштів, легко допустити помилку і не тільки не отримати бажаного прибутку, а й утратити всі гроші. Щоб уникнути такого результату, необхідно вкладати в будь-який проект лише вільні гроші, тобто ті, які залишаються після забезпечення всіх необхідних щоденних потреб. Коштів у домашньому бюджеті повинно вистачити на погашення активних позик, оплату термінових рахунків, придбання продуктів харчування, транспортні та інші обов'язкові витрати. Якщо проігнорувати це правило, то замість доходу можна отримати фінансові труднощі. Також не варто використовувати для приватних інвестицій позикові кошти. Якщо інвестиція виявиться невдалою, це спричинить не лише втрату власних грошей, а й прострочення за кредитом.

Існує багато способів, як фізична особа може примножити вільні кошти, тобто стати учасником інвестиційного ринку.

Банківський вклад – це простий і надійний спосіб зберегти і примножити свої заощадження. Сьогодні банки пропонують депозити на різні терміни і ставки і з різними схемами нарахування винагороди. Все, що потрібно від майбутнього інвестора, – вивчити умови вкладів від різних організацій, вибрати підходящий варіант і підписати договір. Найкраще відкривати вклад у великому банку, можливо, з іноземним капіталом. Такі організації більш надійні та рідше стають банкрутами, тому в них гроші будуть у більшій безпеці.

Але, приймаючи рішення про відкриття депозиту, краще не класти всю суму на один депозит, а відкрити рахунки в різних банках,

адже банківська система нестабільна і останнім часом спостерігається ліквідація банків, а Фонд гарантування вкладів фізичних осіб гарантує повернення вкладу лише в межах 200 тис. грн., тому інвестор – фізична особа може зменшити свої ризики, диверсифікувавши вклади в різні банки.

Ще один варіант – оформити один вклад у національній валюті, а інший – в іноземній. Таким чином, можна пом'якшити дію інфляції та знизити ризики.

Купівля золота та інших дорогоцінних металів – це дуже поширений метод інвестування, який багато хто вважає безпрограшним. Ціна цього фінансового інструменту стабільно зростає і дуже рідко падає, тому забезпечує інвестора хорошим прибутком.

Перевага інвестування в золото або інші дорогоцінні метали полягає у тому, що вартість цих інструментів мало залежить від політичної чи економічної ситуації в країні, вони не дешевшають під дією інфляції. При цьому золото можна дуже швидко продати й отримати свої кошти в грошовому еквіваленті [6].

Головний недолік (скоріше особливість) – дорогоцінні метали дорожчають повільно, а отже, такі інвестиції розраховані на довгострокову перспективу.

Придбання нерухомості – також один із найпопулярніших способів інвестування, адже житло практично ніколи не втрачає в ціні. За прогнозами експертів ринку, в найближчі декілька років вартість нерухомості буде тільки зростати, тому придбання квартири або будинку – це завжди вигідний варіант. Ще один плюс такого виду інвестування полягає у тому, що квартиру можна здавати в оренду, тоді вона перетвориться на джерело додаткового доходу.

У сучасних умовах в Україні найбільш вигідно купувати однокімнатні квартири, адже вони користуються найбільшим попитом, їх легше здати в оренду або продати. Найвигідніше (але й ризикованіше) інвестувати в новобудови на стадії початку будівництва, коли ціна таких квартир мінімальна.

Фізичні особи мають можливість бути учасниками фондового ринку. Так, у процесі приватизації багато хто використав свої приватизаційні сертифікати на придбання акцій підприємств і, таким чином, є співвласником підприємств, вартість акції яких збільшується й їх можна продати. Також за цими акціями є можливість отримувати дивіденди. Правда, за умови, що підприємство отримує прибуток і в процесі його розподілу приймає рішення про сплату дивідендів.

Також фізичні особи можуть скористатися послугами інститутів спільного інвестування, придбавши акції або інвестиційні сертифікати корпоративних або пайових фондів, які, своєю чергою, акумулюють грошові кошти дрібних індивідуальних інвесторів та вкладають їх в

акції та облігації різних підприємств як у власній країні, так і за кордоном. Зазвичай рівень прибутковості інститутів спільного інвестування вищий, аніж проценти по депозитах банківської системи, тому таке інвестування є більш вигідним для індивідуальних інвесторів, але є й менш передбачуваним, адже банк під час укладання угоди на відкриття депозитного рахунку чітко вказує річну процентну ставку, а прибуток інвестиційних фондів залежить від удалого розміщення коштів на інвестиційному ринку, і спрогнозувати результати досить складно.

Ще один варіант розміщення коштів фізичних осіб – страхування життя, яке є різновидом довгострокового інвестування. Недоліком такого варіанту інвестування є неможливість достроково повернути вкладені кошти і необхідність постійно сплачувати страхові платежі. Але, крім можливості через визначений період часу отримати вкладені кошти з нарахованими відсотками, це ще й дає впевненість у тому, що здоров'я та життя інвестора застраховані.

Висновки. Отже, фізичні особи мають досить багато можливостей для здійснення інвестування. Головне – вірно врахувати ризики і розрахувати свої можливості. А от на можливість інвестувати якраз впливають інвестиційна політика країни, політичний та економічний стан. Неefективна державна політика спричинює деструктивні дії, які кумулятивно впливають на населення, поставивши його на межу бідності. Доки в країні не будуть проведені повноцінні

реформи, які суттєво поліпшать соціально-економічні показники України, не будуть створені можливості працювати й отримувати гідну оплату, розвивати малий та середній бізнес, говорити про повноцінну участь фізичних осіб в інвестиційному процесі передчасно.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К. : НІСД, 2017. – 928 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/Poslanya_druk_fin.pdf.
2. Бюджет України на 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sylnaukraina.com.ua/finansy/byudzhet-ukraini-na-2018-rik.html>.
3. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки : [навч. посіб.] / Л.І. Дідківська, Л.С. Головка ; 5-е вид. – К. : Знання, 2011. – 213 с.
4. Науковий простір сучасної Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrlogos.in.ua/17.05.2016>.
5. Куди вкласти гроші в 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dovidkam.com/porady/2018-rik/kudi-vklasti-groshi-v-2018-roci-vkladennya-u-shho-investuvati.html>.
6. Як економіка України опинилася на дні та як вивести її з теперішнього стану / Глобальний аналіз базових макроекономічних показників України (2013–2016 рр.). Публічний аудит. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/analiz-bazovykh-makroekonomichnykh-pokaznykiv-ukrayiny-2013-2016-rr/>.